

La llengua pròpia de Catalunya

per Lluís Jou

(director general de Política

Lingüística de la Generalitat de Catalunya)

L'article 3 de l'Estatut d'Autonomia proclama que el català és la llengua pròpia de Catalunya.

Aquesta declaració ha tingut interpretacions diverses. Per a uns no té cap virtualitat jurídica i és purament ornamental i historicista. Per a uns altres és una declaració legal que obliga el Parlament i el Govern de Catalunya a afavorir el català per mitjà d'una política lingüística adequada. Encara, per a uns altres, l'expressió «llengua pròpia» és equivalent a «llengua habitual» i «llengua familiar» o «llengua personal», de manera que hi ha catalans de dues categories i s'obre la porta a un procés de segregació dels catalans en dues comunitats, la «catalanoparlant» i la «castellanoparlant».

La Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, fa un exercici d'esclariment conceptual en aquest punt, vol evitar tota mena de discriminació per raó de llengua i pretén de garantir

que Catalunya sigui un sol poble. Reconeix la diversitat lingüística existent entre els ciutadans de Catalunya (una diversitat que ja sobrepasa la tòpica dualitat català-castellà) però procura que tots siguin iguals i tinguin en la llengua catalana un referent comú.

La Llei tracta el català com a llengua pròpia de Catalunya amb una visió clarament col·lectiva, nacional i integradora i, alhora que li reconeix innegables referents simbòlics, li atorga importants conseqüències jurídiques, que donen cohesió al text legal.

L'article 2.1 de la Llei qualifica el català com a llengua pròpia de Catalunya i diu també que, com a tal llengua pròpia, singularitza Catalunya com a poble. Per tant, el català i només el català és reconegut

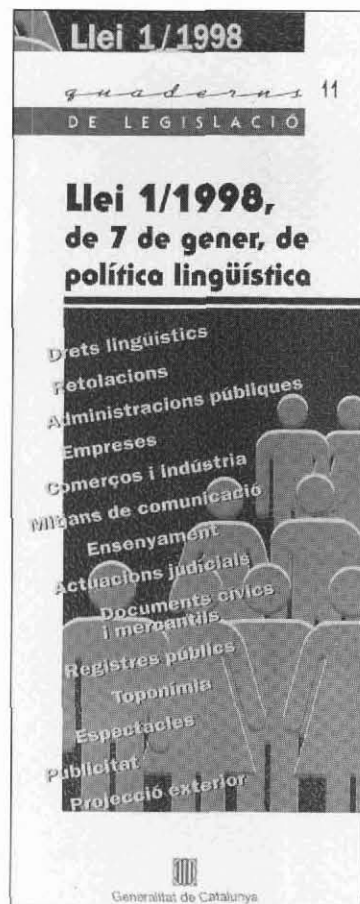
com a llengua originària, tradicional i històricament arrelada al país, a excepció del territori de la Vall d'Aran.

El preàmbul aclareix aquesta idea quan diu que «la llengua catalana és un element fonamental de la formació i la personalitat nacional de Catalunya» i «la veu original» amb la qual la comunitat lingüística catalana «ha fet al llarg dels segles una valuosa contribució a la cultura universal» i «el testimoni de fidelitat del poble català envers la seva terra i la seva cultura específica».

Del fet que el català sigui la llengua pròpia de Catalunya, la Llei de política lingüística n'extreu conseqüències jurídiques que abasten els referents col·lectius, com són el territori, les institucions, la cultura i la mateixa societat.

Per això, el català, com a llengua pròpia, és la llengua de totes les institucions de Catalunya, i d'una manera especial de l'Administració de

la Generalitat, de l'Administració local, de les corporacions públiques, de les empreses i els serveis públics, dels mitjans de comunicació institucionals i de l'ensenyament. Per això també, quan la Llei regula aquests àmbits, ho fa sempre per establir que s'hi utilitzarà «normalment», és a dir, d'una manera general i habitual, el català. Lògicament, si el català ha de ser emprat normalment en les institucions, els ciutadans han de poder usar-lo en totes les activitats públiques i privades, i els actes jurídics duts a terme en català tenen, pel que fa a la llengua, plena validesa i eficàcia. Dit d'altra manera, pel fet de ser-ne la llengua pròpia, el català és també la llengua oficial de Catalunya.

Des del punt de vista territorial, el català és, a més de la llengua de les administracions territorials catalanes (Generalitat i corporacions locals) i de la toponímia, la llengua en la qual la societat tendeix a desenvolupar tota l'activitat i, per tant, la llengua preferentment emprada per les altres institucions de Catalunya (notariat, registres, administració de l'Estat, confessions religioses, institucions estrictament privades d'interès públic, sindicats...) i també, en general, per les empreses i entitats que ofereixen serveis al públic en el territori de Catalunya. Quan la Llei considera convenient de regular aquests àmbits, ho fa en els termes de garantir-hi la presència del català.

Encara, del concepte de llengua pròpia, se'n deriva una ordre a les institucions per raó de la qual han de promoure'n el coneixement i fomentar-ne l'ús entre els ciutadans i fer una política activa de promoció i difusió de la cultura (un altre referent col·lectiu) que s'expressa en català. Per això cal adoptar les mesures necessàries perquè tota la població conegui el català i el castellà i perquè el català sigui present en tots els àmbits de la societat. I, en aquest sentit, la Llei preveu tot un seguit d'ordres a la mateixa Administració o als particulars per a aconseguir una presència significativa de la llengua catalana en els mitjans de comunicació escrits, les emissores de ràdio i de televisió, la producció editorial, les arts de l'espectacle, la cançó, la cinematografia i, en general, la difusió de la cultura, la informàtica, l'enginyeria lingüística, la publicitat, les activitats laborals i professionals, les esportives, associatives o lúdiques.

Finalment, hi ha un altre referent col·lectiu que no es pot negligir de cap manera: el de la cohesió social. És impossible una veritable cohesió social sense una efectiva normalització i generalització de l'ús del català. D'aquesta manera se supera la contraposició entre «normalització del català» i «cohesió social» i es pretén d'aconseguir una autèntica igualtat dels ciutadans pel que fa a drets i deures lingüístics. D'altra banda, la Llei fa una acurada regulació de la doble oficialitat i proclama explícitament els drets individuals dels ciutadans, amb la qual cosa el coneixement del català, com a llengua d'integració, ha de ser vist, tal com diu el preàmbul, com «un instrument bàsic de comunicació, d'integració i de cohesió social dels ciutadans i ciutadanes, amb independència de llur origen geogràfic».

D'aquesta manera, el concepte de llengua pròpia, aplicat a la catalana, té el referent simbòlic i polític

que equival a dir que és la llengua del país, la llengua nacional, i, a més, el contingut jurídic necessari per a donar coherència interna a la Llei de política lingüística en tot el que representa una actuació de defensa o de foment de l'ús del català.

«El català, i només el català,
és reconegut com a llengua
originària, tradicional i
històricament arrelada al país.»

«La llengua catalana és el testimoni
de fidelitat del poble català envers la
seva terra i la seva cultura específica.»

«El català, com a llengua pròpia,
és la llengua de totes les institucions
(corporacions, empreses, serveis
públics...) de Catalunya [...] i hi serà
emprat de manera general
i habitual.»

«El català és la llengua en la qual la
societat tendeix a desenvolupar tota
l'activitat. La Llei ha de garantir la
presència del català en tots
els àmbits.»

«No és possible una veritable cohesió
social sense una efectiva normalització
i generalització de l'ús del català.»

«El concepte de llengua pròpia,
aplicat a la catalana, té el referent
simbòlic i polític que equival a dir
que és la llengua del país.»